
Nordiske Udkast

Tidsskrift for kritisk samfundsforskning – Årgang 53, nr. 2

Modstand

Redaktionelt forord

Torben Bechmann Jensen

Cand.psych. Ph.d. Lektor på Institut for Psykologi, Københavns Universitet

Anja Hvidtfeldt Stanek

Cand.mag. Ph.d. Lektor på Institut for Kultur og Kommunikation knyttet til Sektionen: Psychology of Culture, Humanity and Education.

Dette nummer af Nordiske Udkast 2025/2 er på mange måder en særudgave. De artikler, der indgår, handler ikke om fænomener eller problemstillinger, der sædvanligvis optræder i videnskabelige artikler. Temanummeret er sammensat under en fælles titel: ”Modstand” og tager afsæt i flere forskellige mundtlige oplæg med et tværgående tema om universitære konflikter.

De mundtlige oplæg er afholdt dels i forelæsningsrækken ”Den Alternative Forelæsningsrække”, som studerende ved Institut for Psykologi på KU har igangsat og fortsat driver og dels afholdt på en Nordiske Udkast conference: ”Oprør, demokrati og bæredygtighed” på Roskilde Universitet i november 2023.

Artiklernes form er også usædvanlig, da der er tale om mundtlige oplæg, som er nedskrevet og gengivet med en vis redigering for at kunne fremstå skriftlige. Der er dermed heller ikke helt de sædvanlige henvisninger til litteratur og tekster, men snarere tale om henvisninger, der refererer til personlige erfaringer og oplevelser med strukturer, tendenser, relationer og samtaler.

I en verden under konstant forandring – med krige og konflikter spredt udover det meste af kloden kan det virke underligt at interessere sig for mere lokale konflikter knyttet til universitære institutioner. Men udover at vi hver især som subjekter og individer, eller i de kredse vi nu færdes i, kan diskutere og analysere de store konflikter: Undre os, forarges eller udtrykke forståelse eller sympati med den ene eller anden part, som berøres af de store og altoverskyggende konflikter, så kan vi også se på de mere nære konflikter – institutionelt og organisatorisk, som vi indgår i.

Pointen i denne involvering og interesse kan både ses, som et forsøg på at kende til en del flere nuancer end det, der sædvanligvis er muligt i de store internationale konflikter. Nogle af os har følt konflikterne affektivt, de har betydning i vores daglige og/eller fremtidige virke, eller vi kan se tilbage på nogle af de mere lokale konflikter som nogle, vi forsøger at forstå og lære noget af med henblik på at kunne forholde os mere hensigtsmæssigt en anden gang. En sideeffekt er naturligvis at læsere af tidsskriftet forhåbentlig både kan blive klogere eller se en del af deres eget virke parallelt med de problematikker, der berøres i artiklerne.

Temanummeret starter med en forelæsning af Ole Dreier: **Kritik i psykologien**. Forelæsningen blev afholdt som led i Den Alternative Forelæsningsrække (DAF) d. 17. marts 2023 og er nedfældet skriftligt af cand.psych. Lasse M Pedersen og cand.psych. Christian Styrbæk i Maj 2024. Forelæsningen og dermed artiklen omhandler Ole Dreiers arbejdsliv og samtidig faget, altså psykologiens historie i en dansk uddannelsessammenhæng. Igennem artiklen berøres såvel psykologiens udvikling, arbejdet med at udvikle den kritiske psykologi og tidsskriftet Udkast/Nordiske Udkast – alt sammen noget, hvor Ole Dreier har været en meget markant og toneangivende skikkelse. Forelæsningen afsluttes også i artikelform med spørgsmål fra tilhørerne og svar herpå fra Ole Dreier. Løbende igennem artiklen vil teksten kredse om psykologien som en ung og bred videnskab, hvor der er plads til forbedringer, men hvor der også udvikles særlige betingelser, som truer eller begrænser såvel bredden som udviklingen indenfor faget. Ole Dreier trækker i artiklen historiske linjer i såvel psykologien, Nordiske Udkasts start i 1973, etableringen af såvel den Kritiske Psykologi og samarbejdet med hhv. forskere og praktikere på Freie Universitet i Berlin, i Mexico City og i Berkeley. Endelig beskæftiger artiklen sig med livet som hhv. studerende, ansat forsker og underviser samt med betydningen af kritik på en universitær uddannelsesinstitution.

I forlængelse heraf følger artiklen skrevet af Maria Voulgaris Valeur: **Situeret modstand i praksis: Modstandens nødvendighed?** Artiklen omhandler de psykologistuderendes modstand mod den faglige indsnævring på Københavns Universitet. Udgangspunktet er et oplæg, som blev holdt ved Nordiske Udkast konferencen d. 16. november 2023 under temaet ”Oprør, demokrati og bæredygtighed”. I artiklen beskrives og analyseres den modstand og kritik, som psykologistuderende på Københavns Universitet organiserede i forbindelse med en faglig indsnævring af de humanvidenskabelige og kritisk samfundsvidenskabelige perspektiver på psykologistudiet. Kritikken udsprang af en bekymring for de psykologistuderendes faglige dannelse og tog form som en studenterpolitisk bevægelse, der arbejdede for at fastholde og styrke studiets faglige bredde. Artiklen tager afsæt i perioden 2021-2023. I første del præsenteres den historiske og kulturelle baggrund for modstandens udvikling, og herefter

præsenteres tre vigtige nedslag i modstandens udfoldelse: Første nedslag er et fagrådsstormøde i efteråret 2021, hvor faglige krav blev formuleret mhp. at sikre faglig bredde på studiet, og hvor kravene blev vedtaget med blokadetrussel og efterfølgende forhandlet med institutledelsen. I andet nedslag præsenteres det studenterdrevne projekt Den Alternative Forelæsningsrække, som udtryk for en konkret og affirmativ kritik, hvor forskere fra andre universiteter inviteres til at forelæse i perspektiver, der mangler eller i mindre grad bliver repræsenteret på studiet. Det tredje nedslag er blokaden af Institut for Psykologi i december 2022. Blokaden varede seks dage, med deltagelse af op imod 500 psykologistuderende. Artiklen afsluttes med en analyse og refleksion over, hvordan det var muligt, at modstanden udviklede sig og blev mobiliseret så bredt og omfattende, som den gjorde.

Er det på tide vi DAF(FER) er den tredje artikel. Den er skrevet af Christine Volck Paulsen og Sarah-Emilie Gundolf Josiasen. Artiklen har været afholdt som oplæg med efterfølgende debat i Den Alternative Forelæsningsrække i december 2025. Her undersøges, hvordan Den Alternative Forelæsningsrække (DAF) er opstået som en konkret praksis og et rum for kritik og håb blandt psykologistuderende ved Københavns Universitet. Med afsæt i erfaringer fra de seneste års studenterkritik af en tiltagende faglig indsnævring på psykologiuddannelsen vises det, hvordan forsøg på dialog “indenfor murerne” ofte blev mødt med symbolsk inddragelse, misgenkendelse og afvisning. Gennem Inspiration af den *hysteriske position i den universitære diskurs* (Byrckel, 2015) og Sedgwicks (2023) sontring mellem *paranoid og reparativ læsning*, analyserer forfatterne, hvordan kritik kan miste retning, når den udelukkende drives af afsløring. Der argumenteres for, at Den Alternative Forelæsningsrække fungerer som en *konkret utopi* (Nissen, 2014) og en *counter-hegemonisk praksis* (Mørck et al., 2024), hvor studerende får mulighed for både at stille spørgsmål og skabe alternativer i samarbejde frem for opposition. Forelæsningsrækken udgør dermed ikke blot en kritik af den hegemoniske faglighed, men også et håbefuldt, kollektivt forsøg på at genforankre psykologien i mangfoldighed, nysgerrighed og omsorg – og give kritikken et (foreløbigt) hjem.

Særnummerets fjerde og afsluttende artikel er skrevet af Torben Bechmann Jensen: **Situeret modstand i konkurrence**. Baggrunden for denne artikel er også et oplæg på Nordiske Udkast konferencen ”Oprør, demokrati og bæredygtighed” afholdt d. 16. november 2023 på Roskilde Universitet. Oplægget blev holdt i kølvandet på flere samtidige universitære konflikter. Konflikten mellem studerende på Institut for Psykologi, som er beskrevet i nærværende Nordiske Udkast nummer af såvel Voulgaris Valeur som af Volck Paulsen & Gundolf Josiasen. Og også i kølvandet på den samtidige konflikt, som var affødt af den første, en konflikt mellem to grupper af

ansatte VIP'per ved Institut for Psykologi og så den konflikt mellem det teknisk administrative personale og Det Samfundsvidenskabelige Fakultet, som startede forud for og tog fart med den store og omfattende administrationsreform, der i 2023 netop var igangsat, hvor sigtet var at spare hundredvis af millioner på administrationen hen over nogle år (Månsson 2023). Endelig diskuteres konkurrencens betydning for universitetets deltagere: Studerende, forskere og administrativt personale. De deltages mulighed for modstand i et system og et samfund, der i stigende grad afviser konflikter og herigennem mister muligheden for at beskytte og udvikle sig selv.

Man kan beskyjde indholdet i nærværende nummer af Nordiske Udkast for at være temmelig optaget af forholdene på Institut for Psykologi (IfP) på Københavns Universitet. Det er sandt – alle artikler har udgangspunkt her, og alle forfattere har deres faglige baggrund på dette universitet. Forfatterne kommer fra helt forskellige generationer af psykologistuderende, som værende studerende i 1960'erne, i 1980'erne og sidst i 2010'erne/20'erne. I alle de tre perioder har der været oprør og enten besættelser eller blokader af instituttet (tidligere hed Institut for Psykologi, "Psykologisk Laboratorium"). Alene dét gør historien særlig. Dette kan suppleres med beretninger fra studerende, der de sidste par år har søgt overførsel til kandidatuddannelsen på Institut for Psykologi, fra landets andre psykologiuddannelser. De har givet udtryk for, at de som studerende har søgt overførsel fra de andre universitetsuddannelser til Institut for Psykologi på KU, fordi de gerne ville være en del af studentermassen netop her. Overflytningen for nogle studerende er altså ikke fagligt eller geografisk begrundet, men snarere begrundet i det, som studentermassen har gjort eller bedrevet.

At dette temanummer om modstand har Institut for psykologi på Københavns Universitet som den gennemgående case betyder på ingen måde, at emnet om modstand og universitære konflikter kun vedrører hovedstadens universitet. KU repræsenterer en historie illustreret gennem Ole Dreiers bidrag og har igennem 20'erne oplevet en særlig modstand, som er forsøgt dokumenteret igennem de andre bidrag. Men universitære konflikter findes i forskellige former på alle landets institutioner, og på den måde er forestillingen, at temanummerets indhold har relevans for vores kolleger og samarbejdspartnere i hele landet.

Det er vores håb, at temanummeret kan give inspiration og skabe grundlag for eftertanke og måske endda mere modstand.